

Semesterplan høstsemester 2022

[KALENDER 2022](#)

Det humanistiske fakultet: HF

Det psykologiske fakultet: PF

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet: MN

Det samfunnsvitenskapelige fakultet: SV

PPU

Obligatorisk orienteringsmøte: Mandag uke 33

Undervisningsstart: uke 33

Praksisperiode (PPUPRA101): uke 39-40 og 42-46

Eksamen: Eksamensperiode uke 49-51

- PEDA101 i uke 49
- Didaktikk uke 50 – 51
  - Innleveringsfrist HF/ SV/PF: 20.12
  - Muntlig eksamen DIDASAK1: 13. - 14.12
  - DIDASAK3 Hjemmeeksamen 19. – 22.12
  - DIDAFRAN1 Hjemmeeksamen 13. – 20.12

5LU 1. semester

Obligatorisk orienteringsmøte: uke 33

Undervisningsstart: uke 34

Praksisperiode (KOPRA101):

- MN uke 37 (5 dager)
- HF uke 37-38 (8 dager)
- SV uke 37-38 (8 dager)
- HF/SV: Temaseminar mandag og fredag i uke 38.

Eksamen: PEDA120 uke 48-49

5LU 3. semester

Undervisningsstart: uke 33 (MN), uke 34 (HF), uke 34 (SV)

Praksisperiode (KOPRA102):

- MN uke 38 (5 dager i skolen)
- HF uke 38 (5 dager i skolen)
- SV uke 38 (5 dager i skolen)

Eksamen: PEDA121: Innleveringsfrist 13.12

5LU 5. semester

Undervisningsstart: uke 34

Praksisperiode (KOPRA103):

- MN: uke 39-45 (5 dager i løpet av perioden uke 39-45)
- HF his/rel/sos: uke 42 + 3 dager i ukene 43-45 (8 dager)

- HF språk: uke 42 + 3 dager i ukene 43-45 (8 dager)
- HF: Temaseminar mandag og torsdag i uke 37

Eksamen: PEDA122: Innleveringsfrist 16.12

5LU 7. semester

Undervisningsstart: uke 33

Infomøte om langpraksis: uke 36

Praksisperiode (LAPRA101):

- MN: Skolepraksis: Uke 38-40 og uke 42-47, utenom dager som er fylt med temaseminar og campusdager – se under, (41 dager)
- MN: Temaseminar mandag og torsdag i uke 37 og mandag og fredag i uke 38
- MN: Campusdager: torsdag i uke 36, fredag i uke 37 og torsdag og fredag i uke 47
- HF: uke 38-40 og uke 42-46 (28 dager)

Andre viktige tidspunkt

Forskningsdag for lektorutdanningen i november

PROGRAMSENSORRAPPORT FOR LEKTORUTDANNINGENE VED HF, UiB 2021**Navn:**

Jonas Bakken, Faglig leder av Lektorprogrammet og førsteamanuensis i norsksdidaktikk, Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo (UiO)

Programsensor ved:

Det humanistiske fakultet (HF) ved Universitetet i Bergen (UiB)

Studieprogram:

Lektorutdanning med master i nordisk

Lektorutdanning med master i framandspråk (engelsk, fransk eller tysk)

Lektorutdanning med master i historie eller religionsvitenskap

Oppnevnt for perioden:

1. juli 2021 – 30. juni 2023

Rapporten gjelder for perioden:

1. januar 2021 – 31. desember 2021

Fokus i rapporten

Etter avtale med leder for Programutvalget for lærerutdanningen ved Det humanistiske fakultet (PUHF), Sigrid Ørevik, tar årets rapport for seg en evaluering av sammenhengen mellom disiplin- og didaktikkfag i de tre 5LU-programmene ved HF. Følgende perspektiver på temaet var spesielt etterspurt:

1. Hvordan og i hvilken grad er sammenhengen mellom disiplin- og didaktikkfag reflektert i emneplanene og i studieløpet som helhet?
2. Hvordan mener studentene at sammenhengen mellom disiplin- og didaktikkfag i studieløpet bør være, og hvordan erfarer de sammenhengen i praksis?
3. Hvordan mener ledere og ansatte som er involverte i lektorutdanninga ved HF, at sammenhengen mellom disiplin- og didaktikkfag bør være, og hvordan mener de sammenhengen fungerer i praksis?
4. Er det aspekter ved tilsvarende studieløp ved andre UH som er relevante å vise til når det gjelder å fremme sammenheng mellom disiplin- og didaktikkfag i 5LU?

Rapporten er skrevet på bakgrunn av a) analyser av program- og emnebeskrivelser publisert på UiBs nettsider og b) fokusgruppeintervjuer med studenter, faglærere og ledere fra de ulike programmene.

Bakgrunn

Nasjonal forskrift om rammeplan for lektorutdanning 8–13 stiller et generelt krav om sammenheng i utdanningen: «Utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige elementene som inngår.» Det er først og fremst profesjonsfaget som tillegges ansvar for å skape denne sammenhengen: «Profesjonsfaget skal særlig ivareta sammenhengen mellom fagområder, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring.»

Forskriften skaper imidlertid en distanse mellom disiplin­fag og didaktikk­fag gjennom å stille krav til hvor mange studiepoeng det skal være i hvert av dem (160 og 60 stp. i disiplin­fag og 15 i hvert didaktikk­fag), noe som impliserer at de skal undervises som separate emner. Lektorutdanning ved universitetene bygger også på et premiss om at utdanningen i stor grad skal gjenbruke eksisterende disiplin­faglige emner ved institusjonene, noe som begrenser i hvor stor grad de disiplin­faglige emnene kan relateres til didaktikken og lærerprofesjonen. Universitetet i Bergen har imidlertid gode forutsetninger for å knytte disiplin­fag og didaktikk­fag tettere sammen i og med at faglærerne er ansatt på samme institutter.

Emneplaner og studieplaner

I de tre 5LU-programmene ved HF undervises disiplin­fag og didaktikk­fag som atskilte emner, noe som er det vanlige i lektorutdanningene i Norge. I flere tilfeller ligger disiplin­faglige og didaktikk­faglige emner i samme semester, men de overordnede studieplanene framhever ikke eksplisitt noen sammenheng mellom emnene.

Emneplanene i disiplin­fagene viser ikke eksplisitt til de didaktikk­faglige emnene i programmet, og de aller fleste disiplin­faglige emnene har heller ingen didaktisk vinkling på faginnholdet. Ett unntak er det disiplin­faglige nordiskemnet *NORAN204-L Andrespråkslæring- og undervisning for integrert lektorutdanning*, som har andrespråksdidaktikk som en hovedkomponent. En viss kobling mellom disiplin­fag og didaktikk­fag skapes også ved at enkelte av de didaktikk­faglige emnene har som forkunnskapskrav at studenten skal ha avlagt et gitt antall studiepoeng i disiplin­faget.

Enkelte av de disiplin­faglige emnene har en «L» til slutt i emnekoden, noe som indikerer at de er forbeholdt lektorstudenter. Disse emnene har imidlertid felles undervisning med tilsvarende disiplin­faglige emner uten «L», og forskjellen mellom de to variantene av emnene er ikke at L-emnene er mer didaktiske eller skolerettede, men at de har mindre pensum og undervisning og gir færre studiepoeng.

Den sterkeste koblingen mellom disiplin­fag og didaktikk­fag finner vi i emneplanene for masteroppgaven i nordisk, engelsk, fransk og tysk. Her framheves det at studentene kan velge et disiplin­faglig eller et didaktikk­faglig emne, eventuelt et emne som går på tvers av disiplin­grenser. Et eksempel er masteroppgaven i nordisk:

Masteroppgåva skal skrivast om eit sjølvvalt emne innanfor nordisk språk eller litteratur. Norsk (nordisk) fagdidaktikk og norsk (nordisk) som andrespråk er her rekna som delar av nordistikken, og emne med tilknytning over disiplin­grenser er òg moglege. Emnet kan vere moderne eller eldre språk eller litteratur.

Emneplanene for masteroppgave i historie og religionsvitenskap framstår som rent disiplin­faglige, og muligheter for å velge et didaktiske tema nevnes ikke eksplisitt. I programplanen står det imidlertid at masteroppgavene kan være disiplin­faglige eller didaktikk­faglig. Emneplanen for masteroppgave i spansk nevner heller ikke muligheten for å velge et didaktikk­faglig tema, men i intervjuer med fagmiljøet understrekes det at dette er fullt mulig.

De tre lektorprogrammene inneholder også en bacheloroppgave, og i de fleste tilfeller er dette en disiplin­faglig oppgave. Både historie, religionsvitenskap, nordisk, engelsk, fransk og spansk har disiplin­faglige bacheloroppgaver. I tysk kan studentene velge et disiplin­faglig eller et didaktikk­faglig tema, eller et tema som går på tvers av dette skillet:

Emnet skal gi auka kunnskap om og fordjupa innsikt i to tema innan tysk språk/språkvitskap og/eller fagdidaktikk i eit språklæringsperspektiv. Kvart tema skal helst studerast i to eller

fleire ulike framstillingar for å trene opp evna til sjølvstendig vurdering av lærestoff.

Hovedinntrykket er at studie- og emneplaner i liten grad gir uttrykk for sammenhenger mellom didaktikkfag og disiplin­fag. Slike sammenhenger kommer først og fremst fram i emneplaner for masteroppgaver, der studenter i de fleste fag kan velge et disiplin­faglig eller et didaktikkfaglig tema, eventuelt en kombinasjon av disse.

Intervjuer med studenter, faglærere og ledere

I intervjuene kommer det fram at studenter, faglærere og ledere i stor grad har den samme oppfatningen av styrkene og utfordringene ved lektorutdanningene ved UiB. Selv om spørsmålene i intervjuene handler om sammenhengen mellom disiplin­fag og didaktikk, trekker intervjuobjektene fram en rekke andre forhold i svarene sine. Mange av disse forholdene kan være av interesse for programledelsen i den pågående programrevisjonen, så de er derfor også inkludert i denne rapporten.

De ulike komponentene i utdanningene

Det studentene trekker fram som den store styrken til lektorprogrammene, er det solide disiplin­faglige tilbudet og mulighetene de har til å fordype seg faglig. Dette er lektorprogrammets konkurransefortrinn overfor grunnskolelærerutdanningene. Praksisopplæringen oppleves også som svært lærerik, men studentene ønsker seg lengre praksisperioder tidligere i studieløpet, slik at de kan få mer trening i å undervise selv. Før syvende semester er det bare korte praksisperioder med fokus på observasjon. Studentenes vurdering av de didaktikkfaglige emnene varierer. De ønsker seg en mest mulig praksisnær didaktikkundervisning, men som regel er opplever de at didaktikken er av en mer teoretisk art. Ett unntak er religionsdidaktikken, som beskrives som relevant og praksisnær. Studentene har andre forventninger til pedagogikken enn til didaktikken. Pedagogikken beskrives – i likhet med flere av didaktikkfagene – som teoretisk og abstrakt, men dette ser studentene ut til å akseptere i større grad.

Programdesign

Programmenes største utfordring ligger ifølge både studenter, faglærere og ledere på et systemnivå. Programdesignet bygger på en tanke om at integrasjon skapes ved at de ulike komponentene i utdanningen ikke ligger som blokker, men at de løper parallelt gjennom store deler studieløpet. For eksempel har studentene i tredje semester 20 studiepoeng disiplin­fag, 5 studiepoeng didaktikkfag, 5 studiepoeng pedagogikk og åtte dager praksis («kortpraksis»). I åttende semester har studentene 10 studiepoeng disiplin­fag, 10 studiepoeng didaktikkfag, 10 studiepoeng pedagogikk og 40 dager praksis («langpraksis»). Studentene opplever det som utfordrende å forholde seg til så mange ulike komponenter samtidig, og denne utfordringen forsterkes av at de ulike komponentene ikke eksplisitt forholder seg til hverandre. Det blir dermed opp til studenten å integrere disiplin­fag, didaktikkfag, pedagogikk og praksis. Når didaktikkfagene og pedagogikken skal strekkes over så mange semestre, blir dessuten de enkelte emnene ganske små, helt ned i 5 studiepoeng, og studentene opplever at dette gjør det vanskelig å komme i dybden av faget.

En annen systemutfordring er at praksisopplæringen er lagt inn som egne emner med 0 studiepoengs uttelling. Dette har flere uheldige konsekvenser, spesielt i semestrene med langpraksis. For det første får studentene en dobbelt arbeidsbelastning i de ukene praksis gjennomføres: De har fulle arbeidsdager ved praksisskolen samtidig som det forventes full studieprogresjon i emnene ved universitetet. For det andre oppstår det timeplankollisjoner mellom praksis og campusaktiviteter. Dette blir forsøkt løst ved å gi studentene fritak fra obligatoriske aktiviteter på campus og legge noe undervisning til kveldstid. Både faglærere og studenter beskriver disse løsningene som lite

tilfredsstillende. Studentene går glipp av mye undervisning på campus, og motivasjonen er lav for å engasjere seg i kveldsundervisning etter en lang dag i praksis.

Sammenheng mellom disiplin­fag og didaktikk­fag

Både studenter, fagledere og ledere bekrefter at det generelt er lite samspill mellom disiplin­fag og didaktikk­fag. Det er imidlertid noen variasjoner mellom fagene. I fagmiljøene i historie og religionsvitenskap ved Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap (AHKR) er det mindre skarpe skiller innad i personalet enn det er ved andre institutter. Faglærere i didaktikk kan undervise i disiplin­faglige emner, og faglærere i disiplin­fag kan blant annet dra på praksisbesøk og veilede didaktiske oppgaver. Studentene gir uttrykk for at religionsvitenskap er det faget der de opplever en sterkest sammenheng mellom disiplin­fag og didaktikk­fag, noe som kan skyldes organiseringen av fagmiljøet. Studentene opplever imidlertid ikke en tilsvarende sterk sammenheng mellom historie og historiedidaktikk, selv om fagmiljøet har en liknende organisering som religionsvitenskap.

Både faglærere og instituttledelse ved AHKR uttrykker seg positivt om en slik bruk av lærekrefter på tvers av grensen mellom disiplin­fag og didaktikk­fag og mener at det bidrar til å styrke sammenhengen i lektorprogrammet. Flere av de disiplin­faglige ansatte ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier (LLE) og Institutt for fremmedspråk (IF) uttrykker imidlertid skepsis til en slik overskridelse av faggrenser. De ønsker ikke å undervise og veilede i didaktikk, og noen mener at det er en underkjennelse av didaktikken som fagfelt å sette disiplin­faglige ansatte til didaktikkundervisning.

I intervjuene med studentene kommer det fram at de forventer at det er didaktikk­faget som skal skape sammenhenger i utdanningen, ikke bare til disiplin­faget, men også til praksis. De ønsker at fagdidaktikken skal ta direkte utgangspunkt i temaer fra de disiplin­faglige emnene og forklare hvordan disse kan formidles på ulike klassetrinn. Didaktikken bør også ha en sterk forankring i praksis, blant annet ved at eksamen i de didaktikk­faglige emnene handler om erfaringer studentene har gjort seg i praksis. Disse forventningene til didaktikk­faget blir imidlertid ikke innfridd. Studentene forteller at didaktikkundervisningen ikke forholder seg eksplisitt til disiplin­faget eller til praksisopplæringen, og at den i mange tilfeller er teoretisk og delvis overlappende med pedagogikken. Et unntak er religionsdidaktikken, som får skryt for å være praksisnær.

Studentene forventer i liten grad at disiplin­faget skal skape sammenhenger i utdanningen. De erkjenner at lektorprogrammet forutsetter gjenbruk av disiplin­faglige emner som også tas av andre studenter, og at det derfor er begrenset hvor skolerettede og didaktiske disse emnene kan bli. Studentene ønsker imidlertid at faglærerne tydeligere anerkjenner at det er lektorstudenter til stede i undervisningen. I intervjuene sier de disiplin­faglige faglærerne at de ikke får informasjon fra studieadministrasjon og ledelse om at det er lektorstudenter på emnet, eller hvor mange de er. Slik informasjon ønsker flere å få i forkant at studiestart. Enkelte ser imidlertid ikke poenget med å få informasjon om dette, fordi de ikke vet hva de skal bruke informasjonen til. De kommer uansett ikke til å gjøre noe annerledes i undervisningen.

Både faglærere og ledere er enige i studentenes forventning om at det er didaktikk­faget som har det største ansvaret for å skape sammenheng i utdanningen, samtidig som de erkjenner at det i liten grad fungerer slik i dag. Enkelte faglærerne i fagdidaktikk avviser imidlertid studentenes ønske om at fagdidaktikken skal være tett på praksis, eller at fagdidaktikken skal handle om hvordan ulike disiplin­faglige temaer formidles til ulike elevgrupper. En slik undervisning vil trekke didaktikken for langt bort fra teoriene og den empiriske kunnskapen som ligger i fagdidaktikken som vitenskaps­fag. Studentene trenger også denne typen innsikter og kunnskaper i sitt videre arbeid som lærere.

Ledere og de fleste faglærere – både didaktikkfaglige og disiplin­faglige – understreker at didaktikken alene ikke kan bære ansvaret for å skape sammenheng i lektorprogrammet. Disiplin­fagene må også bidra til dette. Lederne uttrykker ambisjoner om knytte disiplin­fag og didaktikkfag sterkere sammen, både i personalet og i undervisningen, men understreker at dette vil være tidkrevende prosesser. Disiplin­fagene har sterke fagtradisjoner og lar seg ikke endre i en håndvending.

Løsninger ved andre lektorutdanninger

Å skape sammenheng mellom disiplin­fag og didaktikkfag er en utfordring ved flere UH-institusjoner, og utfordringen styrkes av at rammeplanen skiller klart mellom disiplin­fag og profesjonsfag og tildeler hver av det et bestemt antall studiepoeng. Dette er også en utfordring ved UiO, og her er det gjort noen grep som kanskje kan være til inspirasjon for UiB. Da jeg ikke kjenner detaljer ved andre institusjoner, vil jeg fokusere på UiO.

UiO har et vanskeligere utgangspunkt enn UiB for å skape sammenheng mellom disiplin­fag og didaktikkfag ettersom faglærerne i de to fagområdene er ansatt på ulike institutter. Hovedgrepet for å styrke sammenhengen mellom disiplin­fag og didaktikkfag ved UiO har vært å gjøre deler av disiplin­fagene mer skolerettede og didaktisk vinklede, samt å opprette egne undervisningstilbud for lektorstudentene. Jeg vil særlig trekke fram tre tiltak:

1. I enkelte disiplin­faglige emner der lektorstudentene er i mindretall (bl.a. i noen av realfagene og i religion), blir lektorstudentene blitt samlet i egne seminar­grupper, slik at de kan diskutere didaktiske aspekter ved det faglige innholdet.
2. I fagområder der lektorstudenter utgjør en stor del av den totale studentmassen (bl.a. nordisk), er det opprettet enkelte studieemner med tydelig relevans for skolefaget. Disse emnene får tilstrekkelig antall studenter til at det er økonomisk bærekraftig.
3. Flere disiplin­faglige institutter har ansatt lærere fra skolen i 20 %-stillinger. Disse bidrar i undervisningen for å gjøre den mer didaktisk og skolerettet for lektorstudentene.

På programnivå har UiO også opprettet PROMO – Profesjonsrettet mentorordning. Her blir studenter organisert i grupper etter hvilke fag de studerer, og de får en erfaren lærer og veileder som mentor gjennom alle 10 semestre i lektorprogrammet. Mentoren underviser i de samme skolefagene som studenten utdanner seg i, og mentoren snakker bl.a. med studentene om hvilken relevans de ulike disiplin­faglige emnene har for skolefagene.

Oppsummering og anbefalinger

Hovedinntrykket fra evalueringen er at UiB arbeider godt med de enkelte komponentene i lektorprogrammene, og at både ledelse og faglærere har ambisjoner om å videreutvikle programmene og styrke sammenhengen mellom disiplin­fag og didaktikkfag. Den store utfordringen ligger på programnivå, og her pågår det for tiden en omfattende revisjonsprosess. Utfallet av denne prosessen vil kunne ha innvirkning på hvordan programmene arbeider videre med å knytte sammen disiplin­fag og didaktikkfag.

Jeg vil trekke fram noen anbefalinger på grunnlag av evalueringen:

- UiB er i en bedre posisjon enn mange andre institusjoner til å skape sammenheng mellom disiplin­fag og didaktikkfag ettersom faglærerne er ansatt på samme institutt. Her kan ledelsen ved instituttene etablere flere møteplasser på tvers av disiplin­fag og didaktikkfag, et arbeid AHKR er godt i gang med.

- Integrasjon mellom de ulike komponentene i utdanningen skapes ikke automatisk av at de ligger parallelt i samme semester. Studentene trenger hjelp til å se sammenhengene, og her kan studie- og emneplaner i større grad bidra enn de gjør nå.
- Didaktikkfaget har et viktig ansvar for å skape sammenheng i programmet, men kan ikke bære dette ansvaret alene. Det kan utredes muligheter for å legge inn didaktiske komponenter og egne studieemner for lektorstudenter i disiplinfgene.
- Studentene har forventninger til didaktikkfaget som ikke stemmer overens med hvordan dette faget undervises. Det bør kommuniseres tydeligere til studentene hvilken rolle didaktikkfaget skal spille i programmet.

Oslo, 12.12.2021

Jonas Bakke